

30 anys de visites guiades al SAMLM

Marina Garcia i Carbonell

Jordi Padilla i Delgado

Servei d'Arxiu Municipal de Lloret de Mar

Arxius i centres educatius, una relació per forjar

La Declaració Universal dels Arxius, adoptada a la 36a Conferència General de la Unesco a instàncies del Consell Internacional d'Arxius (ICA) a París el 10 de novembre de 2011, ens diu, en l'article 11, que els arxius han de ser accessibles a tothom. Tot i això, sovint el desconeixement sobre la institució fa que una bona part de la població no tingui en compte aquest fet i no hi participi. Per aquest motiu, des de ben començament, el Servei d'Arxiu Municipal de Lloret de Mar (SAMLM) ha tingut en la difusió del patrimoni documental i en donar a conèixer les activitats i les funcions dels arxius un dels eixos més importants del seus principis rectors, tal com recull el capítol V del Reglament del SAMLM de 1998.

Els inicis

Un dels recursos pedagògics més interessants per portar a terme aquesta tasca de difusió és la visita guiada. La primera visita guiada a l'Arxiu es va celebrar en 1992, quan feia pocs mesos que s'havia posat en marxa el SAMLM. En aquella ocasió van ser els estudiants de 1er



Observació d'un pergami original del segle XIV.
Procedència: SAMLM.

de Batxillerat de l'Institut de Batxillerat Lloret de Mar els que, comandats per la professora Montserrat Prat, van inaugurar les visites el 9 de novembre de 1992. L'IB Lloret no tenia encara entitat pròpia, ja que es considerava una extensió de l'IB Sa Palomera de Blanes, i estava, llavors, encara a l'antic edifici de la Biblioteca i Casal de Jubilats a la plaça Pere Torrent. Uns anys més tard es va convertir en l'Institut d'Ensenyament Secundari Ramon Coll i Rodés, tot traslladant-se a l'actual edifici l'any 1995. L'alumnat participant, d'edats entre 13 i 14 anys, va visitar les instal·lacions de la mà de Joaquim Daban, el cap del SAMLM, i va realitzar diverses pràctiques de transcripció de documentació antiga i síntesi de la visita. Afortunadament el SAMLM conserva encara una mostra dels exercicis i el programa, basat fonamentalment en textos i fotocòpies. Ja en aquell moment es proposaven activitats com ara la transcripció de documentació històrica, la descripció i interpretació d'una fotografia o la redacció d'una ressenya sobre la pròpia visita.

Recursos pedagògics en l'actualitat

És innegable que avui les noves tecnologies i les noves corrents pedagògiques són un tàndem indestruïble. Cada cop més l'alumnat requereix que les visites responguin a la seva manera d'entendre el món i comunicar-se. Per això en el nostre Servei d'Arxiu ens esforcem per actualitzar i dinamitzar els continguts dels tallers i activitats que oferim. La coordinació amb el professorat permet fer una primera diagnosi de les necessitats del grup i, sobretot, poder adaptar el guió segons les necessitats.

Així, més de trenta anys després, les visites s'han transformat radicalment, tot seguint els signes dels temps, amb la disponibilitat de recursos audiovisuals i en línia. En el procés de modernització hem passat per la projecció de diapositives, les visites teatralitzades o la interacció via xarxes socials.

El nostre programa

En l'actualitat el SAMLM té desplegat un ampli programa d'activitats i visites pedagògiques en funció del públic participant, tot passant d'un model únic i genèric al plantejament d'una gamma de visites específiques dedicades a temes diferents. Aquest programa s'adapta al recorregut curricular dels diversos cursos i etapes, i permet de conèixer els principis rectors, les funcions, les instal·lacions i les tipologies documentals de manera pràctica, combinant el rigor acadèmic amb un tarannà informal i proper.

El programa es divideix en quatre segments d'edat i formació: educació infantil, ensenyament primari, ensenyament secundari i etapa adulta. A partir d'aquí es combinen cinc possibilitats de visita temàtica:

- *Descobreix l'arxiu municipal*: Es tracta d'una visita introductòria on es pot veure una panoràmica general de la institució i de la disciplina. És la visita hereva d'aquelles primeres experiències de 1992 i segueix sent, també, la més sol·licitada i popular.

- *Sicardis, senyora de Lloret. Lloret en època medieval*: Aquesta visita està centrada en conèixer com era la vila i les vides de la gent de Lloret durant l'Edat Mitjana mitjançant l'apropament a documents de l'època. Vol allunyar-se de la història més convencional de batalles i reis per centrar-se en aspectes més propers de la vida quotidiana de les persones que poblaven Lloret, principalment dedicades a les feines del camp i del mar, i lluny del glamur de corts i palaus que se'ns mostra, sovint de manera idealitzada, al cinema i a la televisió.

- *Fem d'investigadors! Treballem les fonts primàries i secundàries*: En aquesta visita proposem a l'alumnat que s'apropin a la investigació tot practicant la identificació i diferenciació de fonts documentals primàries i secundàries, un procés bàsic en qualsevol activitat d'estudi científic, humanístic o tecnològic.

- *L'Arxiu Sona! Música i cançons populars de Lloret al SAMLM*: La música i la tradició oral es converteixen en l'eix central d'aquesta proposta, que mira de recuperar i difondre el patrimoni musical local.

- *ARTxius*: Documents per conèixer la Història de l'Art al SAMLM. En la mateixa línia, *ARTxius* vol realitzar un recorregut distès al llarg de la Història de l'Art, tot fent servir documentació on se'n pot seguir l'evolució, des de les caplletres dels pergamins medievals fins als gravats del segle XIX o els *flyers* que pengen a les xarxes socials les discoteques lloretenques en l'actualitat.

Recentment s'hi han afegit dues visites més:

- *Temporals a Lloret*: Amb aquesta visita es fa un cop d'ull als ecosistemes marins i als efectes que han tingut els temporals en la configuració, sempre canviant, del litoral i les platges de Lloret.

- *El meu avi va anar a Cuba*. En aquest cas ens apropem a l'estreta relació que té la vila -a través del comerç transatlàntic- amb Amèrica entre 1780 i 1920 i el fenomen dels indians, amb llums i ombres, des de la recuperació de la memòria històrica de l'esclavisme.

Noves mirades, noves perspectives, noves veus

A l'hora de dissenyar i posar en pràctica aquest programa s'ha fet especial incís en aplicar i desenvolupar una perspectiva interseccional que sigui transversal a totes les visites. D'aquesta manera, s'ha procurat que els guions i els documents seleccionats facin referència tant a homes com a dones, amb un esment de les especificitats pròpies que han tingut les dones en termes històrics al llarg del temps i del paper subaltern a què s'han vist sotmeses en l'àmbit públic i en l'exercici del poder polític. També s'hi ha projectat l'impacte que tenen condicions com ara la

classe social, la ideologia, la religió, el color de la pell, l'orientació sexual o la diversitat cognitiva i funcional a l'hora de tenir o no visibilitat en els documents, i d'haver deixat o no testimoni d'unes vides i d'unes activitats que, sovint, s'apartenen del corrent majoritari dominant i, per aquest motiu, s'han vist menystingudes o directament silenciades.

Recursos en línia

Una altra diferència important respecte a aquelles visites pioneres de 1992 és la utilització de recursos en línia i la difusió mitjançant la participació a les xarxes socials. En aquest sentit, el programa de visites pedagògiques té un espai destacat en el lloc web del SAMLM. Allà s'hi poden trobar totes les propostes i es pot accedir a les fitxes tècniques de cada visita:

<https://www.lloret.cat/seccions/arxiu-municipal/la-funcio-social-del-samlm/difus>

Igualment, els canals que el SAMLM té a Facebook, Instagram i Twitter permeten de canalitzar la informació de les visites i la interacció amb el públic usuari, tot enriquint aquest procés de diàleg.

<https://www.facebook.com/arxiullloret>
https://twitter.com/i/flow/login?redirect_after_login=%2FArxiu_Lloret
<https://www.instagram.com/arxiullloret/>

Arxius oberts a la societat

El coneixement del patrimoni documental i dels valors que incorpora és una peça bàsica per a constituir-nos com a ciutadania. Les visites s'emmarquen, d'aquesta manera, en una dinàmica més àmplia que té com a objectiu principal, des d'aquest punt de vista, apropar el món dels arxius, dels documents i de les dades a la població per poder, així, esdevenir ciutadania participativa i conscient en el si d'una societat cada cop més complexa i amb reptes importants, com ara la Intel·ligència Artificial o les manipulacions informatives que ens assetgen d'una manera cada cop més intensa.



Alumnes de l'Institut Escola Lloret durant un debat sobre noms de carrers relacionats amb l'esclavisme.

Procedència: SAMLM.